

Aan: Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
drs. E.C.E. (Eveline) de Kler
Griffier commissie OCW
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018, 2500 EA Den Haag

Datum: 10 november 2020
Onderwerp: Reactie LECSO/SBOwerkverband voor het nota-overleg Passend
Onderwijs

Geachte leden van de Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Met belangstelling hebben het Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs (LECSO) en het SBOwerkverband, de verenigingen waarbij vrijwel alle so-, sbo- en vso-scholen in Nederland zijn aangesloten, kennis genomen van de Beleidsnota Evaluatie en Verbeteraanpak Passend Onderwijs en de begeleidende brief van de minister.

Allereerst spreken wij onze waardering uit voor het proces waarin de Beleidsnota tot stand gekomen is en dan vooral de wijze waarop alle partijen hun inbreng hebben kunnen leveren.

In dat kader zijn wij tevreden met de definitieve Nota én de reactie van de minister daarop. Uiteraard zijn er nog wensen en zien wij niet alles terug wat we graag gewent hadden, maar we zijn blij met de aandacht die er besteed is aan de voor het gespecialiseerd onderwijs belangrijke punten.

We vinden het jammer dat er in de brief van de minister niet wat steviger wordt gestuurd op een herinrichting van de samenwerkingsverbanden, maar vertrouwen erop dat de voorgestelde acties zullen leiden tot 'slanke' en faciliterende samenwerkingsverbanden, die uitsluitend ondersteunend zijn aan de schoolbesturen en scholen, waar het immers moet gebeuren.

Daarnaast zou het streven naar inclusiever onderwijs voor met name ouders erg gebaat zijn bij een nadrukkelijke wettelijke verankering van inclusie; in landen waar dit al het geval is wordt daarmee voorkomen dat ouders alsnog van het kastje naar de muur gestuurd worden.

Tot slot willen wij opmerken verheugd te zijn over de passage die gaat over de specialistische netwerken. Dit sluit aan op de verbinding die de clusters 1, 2, 3 en 4 op dit moment met elkaar aan het maken zijn.

Als gespecialiseerd onderwijs gaan wij met vertrouwen de volgende fase in, waarin we wat ons betreft in de samenwerking met het reguliere onderwijs mede invulling kunnen geven aan een systeem van funderend onderwijs, waarin voor ieder kind plaats is!

In de bijlage geven wij de hoofdlijnen van onze reactie nog eens weer, samengevat in 7 uitgangspunten waar LECSO/SBOwerkverband zich sterk voor willen maken.

Met vriendelijke groet,

Hinderijke Willemse, voorzitter SBOwerkverband
Wim Ludeke, voorzitter LECSO

Bijlage: de 7 uitgangspunten van LECSO/SBOwerkverband

1. Formuleer de visie nóg nadrukkelijker.

Passend Onderwijs vraagt naast alle organisatorische zaken vooral om een belangrijke cultuurverandering binnen het totale onderwijs. Zeer lastig, dat weet iedereen, maar het je kunnen richten op het uiteindelijke doel vraagt om een basisprincipe. Een principe dat bij iedere onderwijsbestuurder in Nederland tussen de oren zou moeten zitten, nl. dat het onderwijs een maatschappelijke opdracht heeft en er dus dient te zijn voor *ieder* kind en *iedere* jongere. Geloof, achtergrond, geartheid, beperking, etc. is daarbij niet van belang: ook zij maken deel uit van onze samenleving en hebben naast een plicht ook recht op onderwijs dat aansluit op hun behoeften. Kinderen en jongeren zouden samen moeten kunnen opgroeien en dus ook samen onderwijs moeten kunnen volgen.

2. Pas het taalgebruik aan door zoveel mogelijk te praten over *onderwijs* aan alle leerlingen.

Wanneer je scholen ziet als plaatsen waar iedere leerling onderwijs moet kunnen volgen, daarin ondersteund door deskundige medewerkers, dan is het niet direct nodig om te praten over 'speciaal' en 'regulier'. Dit zijn duidingen die niet alleen verwijzen naar speciale en reguliere leerlingen, maar ook naar instituties: de vertaling in bakstenen, in gescheiden onderwijslocaties, in wij en zij. Het gaat binnen het onderwijs echter om een adequate leer- en leefomgeving voor leerlingen, waar medewerkers over de expertise en kennis beschikken om ook op complexe ondersteuningsvragen van leerlingen antwoorden te kunnen geven. Dat we met een dergelijke denkwijze het opheffen van het gespecialiseerd onderwijs na zouden streven is een grote misvatting. Wat we wél zeggen is dat leerlingen met een specifieke ondersteuningsbehoefte niet persé in separate gebouwen hun onderwijs hoeven te volgen; dat zou ook binnen meer integrale settings kunnen, MITS de deskundige ondersteuning, bijvoorbeeld door medewerkers die bekend zijn met de doelgroep, gegarandeerd is.

3. Veranker het recht op onderwijsinclusie in de wet.

Met de ratificatie door Nederland van het VN-Verdrag voor de Rechten van personen met een Handicap in 2016, zou o.a. de toegang tot het onderwijs voor niemand meer een probleem moeten zijn. Helaas zien we ook in de Evaluatie Passend Onderwijs dat de uitwerking daarvan in de praktijk uiterst moeizaam gaat. Hoewel we er van overtuigd zijn dat wettelijke dwang niet dé sleutel zal zijn om hierin verbetering te kunnen aanbrengen, menen we wel dat verankering van het recht op onderwijsinclusie in de wet in ieder geval voor ouders een belangrijke steun in de rug kan betekenen. Het zou de talloze argumenten van schoolbesturen waarom een kind met een wat complexere ondersteuningsvraag niet bij hen terecht kan, wellicht kunnen elimineren.

4. Bevorder actief de samenwerking tussen regulier en speciaal.

Een logische volgende stap om op basis van de onder 1 en 2 genoemde standpunten praktisch in te kunnen vullen is om de samenwerking tussen het gespecialiseerd en regulier onderwijs sterk te bevorderen. Het onderwijs aan leerlingen gezamenlijk vorm geven in een zo geïntegreerd mogelijke setting, waarin iedere leerling de gepaste ondersteuning krijgt die het nodig heeft, zou daarbij nadrukkelijk gestimuleerd moeten worden. Wetgeving mag geen belemmering zijn, maar moet stimuleren: haal schotten weg, ook die tussen de zorg en onderwijs, pas bouwbesluiten aan, ondersteun goede initiatieven, ook in middelen. Wanneer leerlingen met verschillende achtergronden en beperkingen

elkaar ontmoeten binnen een school , bevordert dat het leren kennen van elkaar en wordt het onderwijs inclusiever.

5. Voer als overheid een strakkere, centrale regie op de samenwerkingsverbanden.

De ruimte die samenwerkingsverbanden is toegestaan bij de inrichting daarvan, heeft als negatief effect dat er verschillen bestaan tussen de samenwerkingsverbanden op het gebied van de randvoorwaarden. Dat laatste is onwenselijk en heeft geleid tot ongelijkheid in wat scholen, leerlingen en ouders kunnen verwachten van een samenwerkingsverband. Die verschillen betreffen o.a. de aanvraagprocedures TLV, de duur van een TLV, interpretatie van de categoriebekostiging, hanteren van leeftijdsgrenzen voor leerlingen en financiële reserves. Dit dient hersteld te worden door vanuit de overheid m.b.t. de randvoorwaarden richting te geven aan de samenwerkingsverbanden. Dit geldt ook voor de governance van de samenwerkingsverbanden: schoolbesturen zijn met hun directeuren eigenaar van Passend Onderwijs, maar komen in de huidige structuur in een rolconflict: zij zijn bestuurder van het samenwerkingsverband, maar ook bestuurder van hun eigen schoolorganisatie. Een splitsing van die rollen, bijvoorbeeld door de schoolbesturen in een Deelnemersraad of Raad van Aangeslotenen te plaatsen en het samenwerkingsverband af te slanken tot een ondersteunende dienst van het proces Passend Onderwijs met een eigen, onafhankelijk toezichthoudend orgaan, verdient aanbeveling.

6. Ontschot de scheiding tussen onderwijs en (jeugd)zorg.

Ook hierover dient de overheid nadrukkelijk regie over de uitgangspunten te voeren. Verbinding tussen onderwijs en (jeugd)zorg is een belangrijke voorwaarde om tot een gedegen en deskundig onderwijsaanbod voor iedereen te kunnen komen. De huidige experimenten leveren data op, maar maak t.a.v. de ontschotting als overheid snelheid en wees helder over wie waar wat dient te doen.

7. Zorg voor een *landelijke* borging en deling van kennis en expertise.

Veel partijen binnen het gespecialiseerd onderwijs beschikken over veel en specifieke expertise. Deze kennis is van cruciaal belang. Voor medewerkers die met leerlingen met een complexe ondersteuningsbehoefte werken binnen het huidige gespecialiseerd onderwijs, maar ook voor het reguliere onderwijs en voor de opleidingsinstituten. Door het bundelen, verder ontwikkelen, borgen en delen van deze kennis en expertise op *landelijk* niveau moet de aanwezige kennis toegankelijk worden voor iedereen die daar belang bij heeft. Dit betekent samenwerking op het niveau van de diverse clusters en de onderwijs- en scholingsinstituten. Momenteel wordt daarover al cluster-doorbrekend met elkaar over gesproken.